

Terre des hommes
Helping children worldwide.

Co-funded by
the European Union

KINDGERICHTE TOOLKIT VOOR HERSTELRECHT

Halt.

rin

REPUBLIC OF ESTONIA
SOCIAL INSURANCE BOARD

T Taastav
õigus

De toolkit is ontwikkeld binnen het Terre des hommes i-RESTORE 2.0 project
dat mede is opgericht door de Europese Unie

Opgesteld door Roland Ferkovics 2024

Graphic design and illustrations by Martina Eddone

Disclaimer

The Child-centred Toolkit on Restorative Justice for Media Professionals represents the view of the authors only and is their sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for the use that may be made of the information it contains.

Inhoudsopgave

Inleiding tot de toolkit	4
Herstelrecht	5
Contextualiseren	5
Herstelrecht omschrijven	5
Herstelrecht en kinderen	7
Herstelgerichte principes	11
Herstelgerichte praktijken	13
Herstelgerichte praktijken in scholen	14
Herstelrecht en mediaprofessionals	16
Beperkte kennis over herstelrecht en de rol van de media (Wat en Hoe)	16
Herstelrecht interessant maken voor het bredere publiek	19
Aanvullende praktijken om herstelrecht aantrekkelijk te maken voor het publiek	21
Welke taal gebruike	24
Duurzame structuren	27

INLEIDING TOT DE TOOLKIT

Over de uitvoerende organisatie

Terre des hommes (Tdh) is de toonaangevende Zwitserse organisatie voor kinderplicht. Via Tdh's programma's voor bescherming, kinderen en jongeren in beweging, toegang tot justitie en noodhulp, biedt Tdh elk jaar hulp aan meer dan vier miljoen kinderen en hun families in meer dan 40 landen door middel van innovatieve en duurzame oplossingen. In Europa werkt Tdh met kinderen die getroffen zijn door migratie, die als slachtoffer, getuige of dader in aanraking komen met justitie en die algemene beschermingsmaatregelen nodig hebben, onder andere tegen het risico van misbruik, mensenhandel en uitbuiting.

Over het project

Deze toolkit is opgesteld in het kader van het Tdh-project i-Restore 2.0: Toegankelijke kwalitatieve herstelrechtprocessen voor kinderen die in aanraking komen met de justitie, een project dat medegefinancierd wordt door het Justitieprogramma van de Europese Unie.

Het algemene doel van i-RESTORE 2.0 is het vergroten van de toegankelijkheid van kwalitatief hoogwaardige herstelrechtprocessen voor kinderen die slachtoffer zijn en kinderen die verdacht en/of beschuldigd worden van strafbare feiten in Europa.

Als onderdeel van het project focust Tdh op de promotie van kindgericht herstelrecht. De toolkit is bedoeld om mediaprofessionals het concept en het belang van kindgericht herstelrecht beter te laten begrijpen. Daarnaast is het de bedoeling dat mediaprofessionals op grotere schaal aandacht kunnen besteden aan zaken die verband houden met herstelrecht waarbij het kind centraal staat, wat bijdraagt aan een bredere erkenning en ondersteuning van herstelrecht bij het grote publiek. De belangrijkste doelgroep van deze toolkit bestaat uit mediaprofessionals die zowel in de traditionele media als op moderne sociale mediaplatforms werken.

HERSTELRECHT

Contextualiseren

In today's society, there is a general dissatisfaction with the operation of the criminal justice system. In de huidige samenleving is er een algemene ontevredenheid over de werking van het strafrechtstelsel. Er wordt ook kritiek geuit op het feit dat de instellingen die zijn opgericht om conflicten aan te pakken, ver verwijderd zijn geraakt van de omgeving waarin die conflicten oorspronkelijk ontstonden.¹ Het betekent dat rechtsmiddelen en de hele juridische procedure nogal ver afstaan van de slachtoffers, de daders en hun omgeving.

Herstelrecht benadert justitiële diensten vanuit een heel andere invalshoek.

Historisch gezien is herstelrecht verwant aan oude en inheemse praktijken die worden gebruikt in inheemse Amerikaanse, Canadese, Afrikaanse, Aziatische, Keltische, Hebreeuwse, Arabische en vele andere culturen.² Het rapport van Tdh vestigt ook de aandacht op het feit dat herstelgerichte benaderingen al in de oudheid deel uitmaakten van de rechtspraak, zoals in Griekenland en op het eiland Kreta.³ In de moderne tijd kan herstelrecht worden gekoppeld aan de jaren 1970 als een vorm van bemiddeling of verzoening tussen slachtoffers en daders.⁴

5

Herstelrecht omschrijven

«Herstelrecht is een evoluerend antwoord op criminaliteit dat de **waardigheid en gelijkheid van elke persoon respecteert**,

(1) Katalin Gonczol (2007). De filosofie van herstelrecht. Beschikbaar op: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/7768396>

(2) Internationaal Instituut voor Herstelgerichte Praktijken (2013). Definitie van herstelgericht werken. Beschikbaar op: <https://centre.upeace.org/wp-content/uploads/2019/02/6-defining-restorative.pdf>

(3) Annemieke Wolthuis en Ioanna Stentoumi (2023). Herstelrechtpraktijken voor kinderen in contact met de justitie in Nederland & Griekenland. Beschikbaar op: https://tdh.gr/sites/default/files/2023-04/Report%20-%20Restorative%20Justice%20Practices%20for%20children%20in%20contact%20with%20the%20law%20in%20The%20Netherlands%20%26%20Greece%20-%202023_o.pdf

(4) Internationaal Instituut voor Herstelgerichte Praktijken (2013). Definitie van herstelgericht werken. Beschikbaar op: <https://centre.upeace.org/wp-content/uploads/2019/02/6-defining-restorative.pdf>

wederzijds **begrip opbouwt** en **sociale harmonie** bevordert door de **genezing van slachtoffers, daders en gemeenschappen**.

Deze aanpak stelt mensen die getroffen zijn door criminaliteit in staat **om openlijk hun gevoelens en ervaringen te delen** en is erop gericht om **op vrijwillige basis** in hun behoeften te voorzien.

Biedt **slachtoffers ook de kans om schadevergoeding te krijgen, zich veiliger te voelen** en afsluiting te zoeken; stelt **overtreders in staat inzicht te krijgen in de oorzaken en gevolgen van hun gedrag** en op een zinvolle manier **verantwoordelijkheid te nemen**; en stelt **gemeenschappen in staat de onderliggende oorzaken van criminaliteit te begrijpen**, het welzijn van de gemeenschap te bevorderen en criminaliteit te voorkomen.

Herstelrecht geeft aanleiding tot een reeks maatregelen die flexibel zijn in hun aanpassing aan gevestigde strafrechtssystemen en die deze systemen aanvullen, rekening houdend met juridische, sociale en culturele omstandigheden.

Erkend wordt dat het gebruik van herstelrecht geen afbreuk doet aan het recht van staten om vermeende daders te vervolgen.»⁵

De belangrijkste elementen van herstelrecht zijn dan ook de volgende:

- Element 1: **respect voor alle partijen**, begrip en sociale harmonie opbouwen
- Element 2: **kansen bieden aan alle drie de partijen** (slachtoffer, dader en gemeenschap) om te herstellen. Zorg ervoor dat alle partijen hun gevoelens, **ervaringen en angsten delen**. Het heeft ook de voorkeur dat het slachtoffer rechtstreeks communiceert met de dader. Dat is echter niet altijd het geval, zoals bij praktijken als pendelbemiddeling of herstelgerichte cirkels met niet-verwante slachtoffers en daders van vergelijkbare soorten misdrijven.
- Element 3: **alle partijen hebben baat bij het proces** van herstelgerichte praktijken. Het slachtoffer krijgt genoegdoening, de dader begrijpt beter welke schade hij heeft aangericht en wat de gevolgen daarvan zijn, en de gemeenschap begrijpt beter waar de misdaad vandaan komt.
- Element 4: Herstelrecht streeft ernaar de relatie tussen de dader en het slachtoffer te herstellen, de schade voor het slachtoffer en de beledigde gemeenschap te beperken en het conflict dat uit het misdrijf voortkwam op te lossen.

DOEL VAN HERSTELRECHT

Leg belangrijke beslissingen in de handen van degenen die het meeste schade ondervinden van criminaliteit.

Justitie meer helend en idealiter meer transformerend maken.

Preventie: De kans op toekomstige overtredingen verminderen.

(5) Economische en Sociale Raad van de VN (2002). Basisbeginselen voor het gebruik van herstelrechtprogramma's in strafzaken. Beschikbaar op: <https://www.un.org/en/ecosoc/docs/2002/resolution%202002-12.pdf>

Via deze benadering zal "straf" anders worden opgevat. Herstelrechtprocessen weerspiegelen het inzicht dat misdaad en andere daden van wangedrag niet alleen wetten overtreden, maar vooral ook schade toebrengen aan mensen, gemeenschappen en relaties. Via herstelrecht wordt het onnodige en ongepaste vergeldingselement verminderd en wordt er meer nadruk gelegd op het gebruik van restitutie als compensatie voor verliezen. Tegelijkertijd neemt de rationaliteit van de straf toe, namelijk voor de dader, het slachtoffer en de getroffen gemeenschap samen. Ten slotte biedt herstelrecht slachtoffers en hun helpers (gemeenschap) de mogelijkheid om rechtstreeks met daders te praten.

Herstelrecht en kinderen

Herstelrecht kan ook worden toegepast bij kinderen die in conflict zijn met de justitie. Dit wordt kindgericht herstelrecht genoemd. Het Europees Forum voor Herstelrecht beschrijft herstelrecht als volgt met speciale aandacht voor kinderen. «*Herstelrecht is een benadering om schade of het risico op schade aan te pakken door alle betrokkenen te benaderen om tot een gezamenlijk*

begrip en overeenstemming te komen over hoe de schade of het wangedrag kan worden hersteld en gerechtigheid kan worden bereikt. Herstelrecht is een communicatieproces en een benadering van rechtvaardigheid waarbij het recht van het kind om gehoord te worden actief wordt toegepast. Herstelrecht neemt kinderen serieus, creëert een veilige ruimte voor hen om verantwoordelijkheid te nemen en betreft hen bij alle zaken die hen aangaan. De basisprincipes zijn vrijwilligheid, vertrouwelijkheid en onpartijdigheid van de begeleiders. Het doel is om de mogelijkheid te creëren voor de veroorzaker en degene die schade heeft geleden om elkaar te ontmoeten of informatie te delen om te kijken of (sommige) dingen hersteld kunnen worden en of ze plannen voor de toekomst kunnen maken.»⁶ Het is belangrijk om op te merken dat herstelpraktijken voor jongeren op een kindvriendelijke manier moeten worden uitgevoerd, met speciaal getrainde begeleiders en aandacht voor machtsonevenwichtigheden en veiligheid bij de voorbereiding, tijdens en na de vergaderingen.

Om het belang van een kindgericht herstelrecht beter te begrijpen, is het cruciaal om meer inzicht te krijgen in de problematiek van het kinderrecht. Volgens het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind in zijn nieuwe Algemeen Commentaar 24 over kinderrechten in het kinderrechtsysteem worden de volgende aspecten benadrukt:

- Kinderen moeten van hun fouten leren
- Het belang van het kind en kindvriendelijke procedures staan voorop
- De minimumleeftijd voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid moet 14 zijn (CRC Algemeen Commentaar 24)
- Er moet speciale aandacht worden besteed aan de ontwikkeling, persoonlijke verantwoordelijkheid en zich ontwikkelende capaciteiten van kinderen
- Waar mogelijk moet gebruik worden gemaakt van afleiding, d.w.z. het vermijden van het strafproces.
- Re-integratie van het kind in de maatschappij is het belangrijkste doel
- Detentie wordt alleen gebruikt als laatste maatregel – Aandacht, bescherming en zorg voor slachtoffers, vooral kinderen, zijn cruciaal⁷

Daarnaast zijn er verschillende publicaties/rapporten die het belang van kindvriendelijke justitie onderstrepen. De Raad van Europa (RvE) heeft in 2010 een richtlijn aangenomen om de toegang tot justitie voor kinderen te verbeteren, met inbegrip van hun behandeling tijdens het contact met justitiële processen en professionals. Het Bureau van de Speciale Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal voor Geweld tegen Kinderen heeft herstelrecht met kinderen bevorderd in zijn rapport dat in 2013 werd gepubliceerd. Er wordt gepleit voor een verschuiving van een bestraffend naar een meer herstellend model, met name voor kinderen. Bovendien hebben zowel de aanbeveling van de Raad van Europa over herstelrecht als het herziene handboek van het Bureau van de

(6) Europees Forum voor Herstelrecht ("Geraadpleegd op 13, mei 2024"). Herstelrecht en Kinderrecht. Beschikbaar op: <https://www.euforumrj.org/en/restorative-justice-and-child-justice>

(7) European Forum For Restorative Justice (Geraadpleegd op 14, Mei 2024). Herstelrecht en Kinderrecht. Beschikbaar op: <https://www.euforumrj.org/en/restorative-justice-and-child-justice>

Verenigde Naties voor drugs- en misdaadbestrijding (UNODC) over herstelrechtprogramma's de rechten van kinderen die deelnemen aan een herstelrechtprogramma of -bemiddeling uitdrukkelijk vermeld.⁸ Ten slotte zijn er verschillende internationale instrumenten (VN-principes voor herstelpraktijken, de herziene aanbeveling van de Raad van Europa over herstelrecht in strafzaken, aanbevelingen over kindvriendelijke procedures en de bindende EU-richtlijn over slachtoffers) die het gebruik van herstelpraktijken bevorderen, ook wanneer er jongeren bij betrokken zijn.

Alle bovengenoemde punten vormen een goede basis voor het gebruik van herstelrecht bij het oplossen van conflicten waarbij kinderen betrokken zijn.

Aan de andere kant is het heel belangrijk om te begrijpen dat kinderen de toekomstige volwassenen zijn die onze samenlevingen opbouwen. Het is dus onze verantwoordelijkheid om hen de kans te geven om te herkennen wat goed en fout is, wat het verschil is tussen die twee, wat de fouten zijn, hoe die hersteld kunnen worden en tweede kansen te krijgen. Ze moeten op verschillende manieren worden ondersteund, zoals herstelrecht waarbij het kind centraal staat.

Het Europees Forum voor Herstelrecht wijst er ook op dat jongeren (daders en slachtoffers) tevreden zijn over herstelrechtprocessen en dat ze het vaak aan anderen zouden aanbevelen. De enige cruciale voorwaarde is dat herstelrecht op een kindvriendelijke manier moet worden aangeboden en uitgevoerd door opgeleide mensen uit de praktijk wanneer jongeren erbij betrokken zijn.⁹

Bovendien mag niet worden vergeten dat schoolgaande kinderen een aanzienlijk deel van hun tijd doorbrengen in onderwijsinstellingen. Dit is een omgeving waar jongeren onder andere geconfronteerd kunnen worden met uitdagingen, conflicten en zelfs het slachtoffer kunnen worden van onwettige praktijken zoals misdaad en pesterij. Tegenwoordig veranderen scholen in gebouwen waar je elektronische fouilleringen, gesloten deuren, gewapende politie, bewakingscamera's, gepatrouilleerde cafetaria's en dikke regelboeken kunt zien. According to the Rethinking Schools,¹⁰ benaderen opvoeders wangedrag van leerlingen nog steeds met straf. Dit gaat hand in hand met het versterken van een nultolerantiebeleid op scholen, waarbij de middelen van de school worden ingezet voor politie en push-out in plaats van voor onderwijs en ondersteuning. Herstelrecht is gericht op het begrijpen van de wortels van wangedrag,¹¹ m veilige en ondersteunende scholen te versterken, het schoolklimaat te verbeteren, conflicten aan te pakken en een positieve schoolcultuur¹² te creëren.

(8) Annemieke Wolthuis, Emanuela Biffi, Malini Laxminarayan (2020). Herstelrecht in zaken met minderjarige slachtoffers. Beschikbaar op: https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/european_research_report_restore_en_101220.pdf

(9) Ibidem.

(10) Het is een toonaangevende uitgever van onderwijsmateriaal voor sociale rechtvaardigheid in de Verenigde Staten. Hun driemaandelijkse tijdschrift heeft abonnees in alle 50 staten van de VS, alle 10 Canadese provincies en over de hele wereld. Hun boeken worden gebruikt in lerarenopleidingen, door sociale organisaties en lerarenvakbonden en door leerkrachten overal ter wereld.

(11) Rethinking Schools. (Geraadpleegd op 14 mei 2024). Herstelrecht. Beschikbaar op: <https://rethinking-schools.org/articles/restorative-justice/>

(12) Santa Clara County Office of Education (2022). Herstelgerichte praktijken: Een toolkit voor opvoeders. Beschikbaar op: <https://www.sccoe.org/yhw/Documents/YHW%20Restorative%20Justice%20Toolkit-%20FINAL.pdf>

Herstellende principes

Zoals hierboven vermeld is herstelrecht gericht op herstel, genezing en preventie in plaats van de traditionele aanpak van straffen in justitiële diensten. Deze tegengestelde benadering kan ook worden waargenomen bij het algemene publiek.

...«ze (mensen) zien herstelrecht als iets zachts en ze beschouwen straf eerder als effectief. Het heeft ook te maken met de politieke cultuur in het land.»¹³

Niet alleen het grote publiek staat kritisch tegenover herstelrecht, maar ook juridische professionals die geloven dat bemiddeling hun baan kwijtraakt, in de veronderstelling dat als een persoon deelneemt aan bemiddeling, hij/zij niet naar de rechter zal stappen.¹⁴ Deze redenering gaat niet altijd op. Veel diensten voor herstelrecht in Europa werken samen met/naast gerechtelijke procedures en vervangen deze niet. Alleen wanneer zaken aan het strafrecht worden 'onttrokken' door herstelrechtprogramma's te implementeren, worden gerechtelijke procedures beëindigd/niet gestart.

Over het algemeen is het grote publiek niet echt voorstander van herstelrecht en is het niet goed op de hoogte van herstelrecht en geeft het de voorkeur aan gerechtelijke straffen. Er zijn echter belangrijke principes en waarden die mediaprofessionals kunnen gebruiken om het grote publiek te helpen hun denkwijze over herstelrecht te veranderen.

Wat zijn principes van herstelrecht die dergelijke maatschappelijke houdingen kunnen veranderen? Welke waarden heeft het? Hoe kunnen deze waarden nuttig zijn voor de mediaprofessionals?

11

ALGEMENE WAARDEN VAN HERSTELRECHT

1. Herstelrecht werkt binnen de grenzen en bescherming van mensenrechten en de rechtsstaat.
2. Er wordt niet gediscrimineerd op basis van geslacht, ras, religie, etniciteit of seksualiteit.
3. Het ondersteunt de actieve participatie van mensen in democratische samenlevingen als actieve en gelijkwaardige burgers.¹⁵

Specifieke principes van herstelrecht zijn de volgende:

- 1. Respect** – tussen alle deelnemers aan een herstelrechtproces.
- 2. Samenhang** – consensus en volledige deelname van de

⁽¹³⁾ Interview met de communicatiedeskundige van Tdh Estland (2024)

⁽¹⁴⁾ Interview met de projectcoördinator van Tdh Hellas (2024)

⁽¹⁵⁾ Europees Forum voor Herstelrecht (Geraadpleegd op 15 mei 2024). Waarden van herstelrecht. Beschikbaar op: <https://www.euforumrj.org/en/values-restorative-justice>

betrokkenen bij het incident.

3. **Verantwoording** – de persoon die verantwoordelijk is voor de schade, neemt verantwoordelijkheid voor zijn/haar schadelijke gedrag.
4. **Herstel** – herstellende gevolgen die de schade herstellen, bepaald door consensus.
5. **Reparatie** – door dit proces worden de behoeften van de persoon die verantwoordelijk is voor de schade en van de gemeenschap aangepakt¹⁶.

Het Europees Forum voor Herstelrecht heeft nog andere specifieke kernwaarden van herstelrecht vastgesteld, zoals rechtvaardigheid, solidariteit, respect voor de waardigheid van mensen en waarheid.

Al deze principes en waarden zijn waardevol, democratisch, geraffineerd en progressief en kunnen niet vergeleken worden met de algemene wens van straf of vergelding. Op basis van deze principes kunnen betere en meer begripvolle samenlevingen worden opgebouwd met als doel de verbinding te herstellen en de schade te helen. Simpelweg straffen stelt de slachtoffers en hun gemeenschappen niet noodzakelijk tevreden en herstelt evenmin hun verliezen/schade. Bovendien krijgt de dader niet de kans om volledig te re-integreren en rechtstreeks met het slachtoffer te praten. Mediaprofessionals wordt aangeraden deze waarden in hun werk op te nemen en ze te gebruiken als basis voor argumenten of informatieverstrekking om de publieke opinie over herstelrecht te vormen.

Justice, solidarity, respect, and truth will not shame people and societies! Instead, it will help to mutually understand each other and restore the harm!

.....
(16) Ibid.

Herstellende praktijken

Herstelrecht heeft zich in de loop der tijd ontwikkeld en is op verschillende manieren geëvolueerd, afhankelijk van de nationale/ lokale context, beleidsomgeving, behoeften en nationale jurisdicties. Er bestaan verschillende herstelpraktijken. Enkele van de belangrijkste praktijken worden hieronder beschreven, terwijl alle vormen in verschillende landen op verschillende manieren worden gebruikt (niet altijd geformaliseerd in het strafrechtstelsel) en niet beperkt zijn tot de bovengenoemde landen.

Een van de meest voorkomende praktijken is **bemiddeling**, waarbij het slachtoffer en de dader elkaar ontmoeten en discussiëren in aanwezigheid van een getrainde bemiddelaar.

In Nederland is er een afleidingsprogramma voor jongeren dat wordt uitgevoerd door de Halt-organisatie, die wordt gesubsidieerd door het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Halt biedt jongeren die zijn aangeklaagd voor een strafbaar feit de mogelijkheid om een strafblad te voorkomen door een onderhandelde overeenkomst na te komen. Door tussenkomst van Halt wordt het bewustzijn van de dader vergroot over de gepleegde overtreding(en) en ook voor het slachtoffer en de samenleving. Jongeren tussen twaalf en achttien jaar kunnen naar Halt worden doorverwezen voor deze specifieke bemiddelingsdiensten.¹⁷

Een andere vorm is **herstelgerichte gespreksvoering**, die in het Verenigd Koninkrijk, Nieuw-Zeeland en Australië wordt toegepast. Bij dit type herstelgerichte praktijk ontmoeten niet alleen het slachtoffer en de dader elkaar, maar zijn ook familieleden, vrienden of andere partijen aanwezig om het misdrijf en de gevolgen ervan te bespreken.

Herstelgerichte groepen lijken veel op herstelgerichte gespreksvoering. Het belangrijkste verschil is dat andere leden van de gemeenschap, die indirect betrokken zijn bij het gepleegde misdrijf, ook deelnemen. Dit type herstelgerichte praktijk wordt vooral gebruikt in de Verenigde Staten en Canada, en is afgeleid van de Canadese Aboriginal culturen.¹⁸

Het is belangrijk om op te merken dat herstelgerichte praktijken aandacht besteden aan het opbouwen van **sociaal kapitaal** en het bereiken van sociale discipline door participatief leren en besluitvorming.

Sociaal kapitaal is zeer belangrijk of zelfs een voorwaarde vanuit het perspectief van effectief reageren op wangedrag en het herstellen van de sociale orde. Met andere woorden, sociaal kapitaal is verbondenheid tussen individuen, basis van wederzijds vertrouwen, communicatie en wederzijds leren.

Door het gebruik van herstelpraktijken kunnen misdaad, geweld en pesten worden teruggedrongen. Menselijk gedrag wordt

(17) Annemieke Wolthuis and Ioanna Stentoumi (2023). Herstelrechtpraktijken voor kinderen in contact met de wet in Nederland & Griekenland. Beschikbaar op: https://tdh.gr/sites/default/files/2023-04/Report%20-%20Restorative%20Justice%20Practices%20for%20children%20in%20contact%20with%20the%20law%20in%20The%20Netherlands%20%26%20Greece%20-%202023_o.pdf

(18) Cecilia Popa (2020) Herstelrecht in zaken met minderjarige slachtoffers in Roemenië. Beschikbaar op: https://www.euforumrj.org/sites/default/files/2021-05/romanian_research_report_irestore_en_101220.pdf

verbeterd, de burgermaatschappij wordt versterkt, effectief leiderschap wordt gevestigd, relaties worden hersteld en schade wordt hersteld

Dit zijn doorslaggevende elementen of potentiële effecten van herstelgerichte praktijken die door mediaprofessionals bevorderd zouden moeten worden. Het betekent dat er een praktijk is die alle actoren (dader, slachtoffer en gemeenschap) ten goede komt en die sociale verandering in individuele relaties en maatschappelijke ontwikkeling met zich meebrengt. Mediaprofessionals moeten nadenken over de toegevoegde waarde van deze elementen en over wat de nieuws waarde van deze factoren is.

In de huidige maatschappij maken criminaliteit en geweld deel uit van het dagelijks leven. In dergelijke omstandigheden kan een praktijk die bewezen heeft criminaliteit, geweld en pesten te verminderen de aandacht trekken van een breder publiek. Zulke praktijken kunnen ook populair worden bij mensen als het publiek erover wordt geïnformeerd en zulke modellen op grote schaal worden gepromoot door de media. Dit is een win-winsituatie voor zowel de journalisten die in verschillende media verslag doen van herstelgerichte praktijken, als voor het grote publiek dat herstelgerichte praktijken kan implementeren die hen op individueel en gemeenschapsniveau ten goede komen.

Herstelpraktijken in scholen

Bestraffende en uitsluitende disciplinaire praktijken hebben negatieve effecten op schoolgaande jongeren. Het belangrijkste doel van **het nultolerantiebeleid** op scholen is altijd geweest om de veiligheid op school te vergroten en een comfortabel en positief schoolklimaat te ontwikkelen. Nultolerantie heeft echter veel onbedoelde effecten met zich meegebracht.

Er is een verband tussen de bestraffende en uitsluitende praktijken en een toename van problematisch gedrag van leerlingen, een afname van het gevoel van welbevinden van leerlingen, emotionele veiligheid en schoolprestaties. Al met al kan gesteld worden dat het effect van nultolerantiebeleid problematisch gedrag van leerlingen verder heeft verdiept en het hoofddoel van schoolveiligheid en verbetering van het schoolklimaat niet heeft kunnen realiseren.

Deskundigen moesten dus een nieuwe en grotendeels andere innovatieve schooldisciplinestrategie ontwikkelen. De focus van deze **nieuwe disciplinestrategie** lag op het **opbouwen van een gemeenschap**. Om precies te zijn op het opbouwen van positieve en vertrouwensrelaties tussen leerlingen, leerkrachten, beheerders en zorgverleners. Experts stelden zich voor om goede resultaten te bereiken door leerlingen expliciet verwacht gedrag aan te leren. Leerlingen die het denkgedrag volgen, worden aangemoedigd en hun inspanningen worden erkend. Er worden ook mogelijkheden geboden voor feedback en het opbouwen van pro-sociale vaardigheden.

Het belangrijkste idee is om **convergerende gemeenschappen op te bouwen** in scholen door het ontwikkelen van vertrouwensvolle en duurzame banden tussen alle belanghebbenden. Het is

ook de bedoeling dat wanneer de hele school doordrongen is van het idee van herstelrecht, het gemakkelijker wordt om een ondersteunende en zorgzame schoolomgeving op te bouwen. Met andere woorden, herstelgerichte praktijken in scholen moeten een ontwikkelingsproces volgen waarin vanuit preventiepraktijken intensieve interventies kunnen worden bereikt.

Preventiepraktijken voor de hele school: Dit is de eerste stap van succesvolle herstelgerichte praktijken op scholen. Het belangrijkste idee is het ontwikkelen van positieve relaties, sociaal-emotioneel begrip en vaardigheden, het identificeren van gemeenschappelijke waarden en het bevorderen van een gevoel van saamhorigheid in de schoolgemeenschap.

Dit kan worden gerealiseerd door verschillende activiteiten zoals relationele praktijken en routines in de klas.

Moeilijkheden beheren: Dit is de fase waarin het belangrijkste deel van het werk wordt gerealiseerd. Of het kan ook het deel van de praktische bemiddeling worden genoemd. Het kan worden gerealiseerd door verschillende herstelpraktijken zoals herstelgerichte conferentie, gesprek, peer bemiddeling enz.

Intensieve interventie: Het belangrijkste doel is om relaties te herstellen en schade te herstellen. Herstelgerichte conferenties en interventiekringen kunnen worden gebruikt om het doel van deze fase te realiseren.

HERSTELRECHT EN DE MEDIAPROFESSIONALS

Beperkte kennis over herstelrecht en de rol van de media (Wat en Hoe)

Experts op het gebied van herstelrecht uit Tdh Nederland, Griekenland, Estland en Roemenië verklaarden unaniem dat het kennisniveau van mediaprofessionals en het grote publiek over herstelrecht uitdrukkelijk laag is. Gewone burgers weten meestal niet wat herstelrecht betekent. Ook mediaprofessionals zijn niet op de hoogte van de term en de belangrijkste doelen ervan. Alleen mediaprofessionals die werken op aan herstelrecht verwante gebieden, zoals recht, zijn enigszins bekend met het concept. Bovendien uiten de experts die enige kennis hebben over herstelrecht soms kritiek op de methode, vooral als deze betrekking heeft op kinderen. De communicatiedeskundige van Tdh Griekenland wees erop dat mensen nogal gevoelig staan tegenover de methode en zich afvragen of dit een goede praktijk is voor kinderen, of het (herstelrechtpraktijken) kinderen nog meer schade toebrengt of niet. Samenvattend kan gesteld worden dat mediaprofessionals niet bekend zijn met herstelrecht, tenzij ze een specialisatie hebben die gerelateerd is aan het vakgebied. Het grote publiek kent de term niet, hoewel het een grote impact heeft op individuen en gemeenschappen.

Bovendien zijn jongeren niet op de hoogte van hun rechten of van herstelrecht. Hetzelfde kan gezegd worden van jonge delinquenten, wat ook problematisch is vanuit een aanvullend perspectief. Zo kunnen jeugdige delinquenten na hun arrestatie door de politie als volwassenen worden behandeld en als zodanig door aanklagers worden aangeklaagd. Zowel de daders als de slachtoffers zijn zich onvoldoende bewust van hun rechten, inclusief hun recht om gehoord en vertegenwoordigd te worden en hoe hun respectieve situatie kan profiteren van herstelrecht en bemiddeling.¹⁹

Wat kunnen media doen? Welke resultaten kunnen media

(19) Annemieke Wolthuis and Ioanna Stentoumi (2023). Herstelrechtpraktijken voor kinderen in contact met de wet in Nederland & Griekenland. Beschikbaar op: https://tdh.gr/sites/default/files/2023-04/Report%20-%20Restorative%20Justice%20Practices%20for%20children%20in%20contact%20with%20the%20law%20in%20The%20Netherlands%20%26%20Greece%20-%202023_o.pdf

bereiken door herstelrecht te bevorderen?

Gezien alle bovengenoemde kennisbeperkingen en de oorspronkelijke/traditionele rol van de media, namelijk het informeren van het publiek, is het vrij duidelijk wat de media moeten doen met betrekking tot herstelrecht, en wel als volgt.

1. Informatie verstrekken en het bewustzijn vergroten

Doelgroep: het grote publiek

Te ondernemen actie: mediaprofessionals moeten initiatief nemen en hun mediakanalen gebruiken om burgers te informeren over de definitie, methode, waarden en effecten van herstelrecht. In de vorige hoofdstukken zijn de terminologie, herstelgerichte praktijken, waarden en belangrijkste voordelen beschreven. Als er in een bepaald land een beleid voor herstelrecht bestaat, moeten mediaprofessionals het publiek ook informeren over het beleid en de implicaties ervan.

Hoe: Deze details kunnen worden beschreven in traditionele media zoals een geschreven artikel (zowel online als gedrukte media) of kunnen worden gebruikt als onderdeel van een tv/radioprogramma, hand in hand met een individueel verhaal (storytelling). Het is belangrijk om op de juiste manier de media te kiezen waarin deze boodschappen worden gecommuniceerd naar de doelgroep. In het geval van het grote publiek wordt de voorkeur gegeven aan traditionele mediakanalen zoals tv, radio, online en geschreven kranten. Er wordt ook geadviseerd om sociale mediaposts of video's op Facebook te ontwikkelen. Het is belangrijk op te merken dat Facebook niet meer het platform voor jongeren is, maar een sociaal mediaplatform dat door burgers in het algemeen wordt gebruikt. Facebook biedt mediaprofessionals dus de kans om een breed publiek te bereiken.

Potentiële gevolgen: Hierdoor zouden mensen meer inzicht krijgen in de term en het beleid - indien aanwezig - en de informatie verder verspreiden in hun directe omgeving. De waarden van herstelrecht zouden het publiek bereiken en hen op lange termijn ten goede komen, vooral in conflictsituaties.

2. Informatie verstrekken en het bewustzijn vergroten

Doelgroep: beleidsmakers en andere belanghebbenden/experts

Te ondernemen actie: Mediaprofessionals moeten zich ook richten tot beleidsmakers en andere belanghebbenden/experts om hen bewust te maken van de voordelen en positieve effecten van herstelrecht en te pleiten voor duurzame veranderingen.

Als er geen overheidsbeleid is voor herstelrecht, dan moeten mediaprofessionals in samenwerking met deskundigen op het gebied van herstelrecht en NGO's pleiten voor duurzaamheid, financiering en de invoering van een beleid.

Aan de andere kant zijn er landen waar overheidsbeleid het gebruik van herstelrecht regelt, zoals in Estland. Het feit dat er een bestaand beleid is, biedt mediaprofessionals de mogelijkheid om verslag te doen van de effecten ervan en van de meest prominente zaken die door herstelrecht zijn opgelost.

Hoe: Professionele artikelen, videoreportages inclusief individuele verhalen (story-telling), geschreven deskundigenrapporten, campagnes kunnen worden gebruikt om deze acties te realiseren. Aangezien de doelgroep beleidsmakers en experts zijn, kunnen zowel traditionele mediakanalen als sociale media goede keuzes zijn. LinkedIn is bijvoorbeeld een platform van professionals, dat video's en geschreven materiaal over een thema en een campagne over sociale onderwerpen kan aanbieden.

Potentiële gevolgen: Als er al beleid is, krijgen beleidsmakers door deze acties feedback over het beleid en krijgen ze de kans om het beleid te herzien of aan te passen zodat het beter aansluit bij de behoeften van jongeren/burgers.

Als er nog geen beleid is, hebben beleidsmakers een kans om een beleid in te voeren omdat ze weten welke voordelen herstelrecht de burgers kan brengen. Tegelijkertijd zouden door de invoering van een beleid de problemen/beperkingen met betrekking tot de financiering worden opgelost, evenals de personele middelen die worden toegewezen aan de werking van de beleidsregels

3. Informatie verstrekken en het bewustzijn vergroten

Doelgroep: jonge mensen

Te ondernemen actie: Mediaprofessionals moeten jongeren informeren over hun rechten in het algemeen en in het bijzonder in situaties waarin ze in conflict zijn met de wet. Jongeren moeten ook geïnformeerd worden over herstelrecht en hoe dit hen kan helpen.

Hoe: Jongeren worden bereikt via sociale mediaplatforms. Mediaprofessionals moeten "grappige, pakkende en slimme" korte video's ontwikkelen op TikTok of vergelijkbare populaire platforms met ondertiteling. Ondertiteling is nodig om jongeren uit verschillende landen te bereiken. Betrek bij het ontwerpen en ontwikkelen van videomateriaal voor jongeren altijd een groep jongeren tussen de 15 en 20 jaar op vrijwillige basis, die de mediaprofessionals kunnen raadplegen over de inhoud.²⁰ Dit betekent dat mediaprofessionals moeten samenwerken met een groep jongeren en hun input en commentaar op de inhoud moeten vragen.

Een ander populair platform onder jongeren is Instagram. Mediaprofessionals moeten met de hulp van de bovengenoemde jeugdadviseurs Insta stories, reels of posts ontwikkelen over het positieve effect van herstelrecht onder jongeren en kinderen. Daarnaast moeten foto's worden ontworpen die de waarden van herstelrecht weerspiegelen. Ten slotte kan het vertellen van individuele verhalen zeker een effectieve manier zijn om jongeren te bereiken en informatie te geven. Tegenwoordig is het "fancy" onder jongeren om te livestreamen over verschillende levenssituaties. Mediaprofessionals wordt geadviseerd om individuele verhalen van jongeren te livestreamen waarin ze vertellen over hun ervaringen met herstelrecht en hoe hun moeilijke levenssituaties zijn opgelost. Dergelijke individuele

verhalen moeten worden gemodereerd door een getrainde mediator, voogden van de jongeren moeten aanwezig zijn en er is toestemming nodig van de individuen of van hun voogd.

Potentiële gevolgen: Een van de belangrijkste resultaten is dat de kennis van jongeren over hun rechten en herstelrecht is toegenomen. Via de moderne sociale mediaplatformen kan herstelrecht gepopulariseerd worden onder jongeren of als een methode die erkend wordt door hen en legitiem is om te gebruiken in plaats van wettelijke straffen en stigmatisering. Met andere woorden, jongeren zullen beter bekend zijn met de principes en waarden van herstelrecht, wat kan helpen bij hun morele ontwikkeling en hun gevoel van saamhorigheid, verbondenheid en respect.

Herstelrecht interessant maken voor het grote publiek.

Mediaprofessionals en de media zelf zijn bereid om dergelijke nieuwsverhalen te verspreiden die interessant zijn voor het publiek en de aandacht van het publiek trekken. Tegenwoordig zijn nieuwsberichten over misdaad, fysieke mishandeling, diefstal, politie-interventies, overlijden en veel andere soortgelijke elementen populair bij het grote publiek. De vraag is hoe we het kindgerichte herstelrecht aantrekkelijk kunnen maken voor het publiek, zodat mediaprofessionals gemotiveerd worden om het in de media te brengen.

De eerste voorwaarde is dat mediaprofessionals zich bewust zijn van herstelrecht, wat de waarden ervan zijn en wat mediaprofessionals kunnen verwachten als verhalen over herstelrecht die interessant kunnen zijn voor het bredere publiek. **Met andere woorden, mediaprofessionals moeten begrijpen waarover ze schrijven en hoe het de aandacht van mensen kan trekken.** Daarom is het voor mediaprofessionals van groot belang om vertrouwd te raken met het eerste deel van deze toolkit, waarin de term en de methoden van herstelrecht worden uitgelegd.

Ten tweede **moeten mediaprofessionals de waarden en principes van herstelrecht goed begrijpen** en nagaan hoe die kunnen worden gepromoot of "verkocht" aan het publiek. Als we het klimaat en de emotionele omgeving waarmee mensen worden omringd begrijpen, is dit het juiste moment om het publiek aan te spreken met progressief, positief en bekrachtigend nieuws. Momenteel luisteren mensen naar nieuws over oorlog, misdaad, moord, bedreiging enz. Het aantal positieve nieuwsberichten is beduidend laag; maar het is ook een kwestie van vraag. Kortom, mediaprofessionals moeten rekening houden **met de juiste timing en actualiteit van verslaggeving over een specifieke zaak of onderwerp.** Vandaag de dag, nu nieuwsberichten meestal gaan over onrustwekkende zaken, zou het een aanwinst kunnen zijn om nieuws over positieve waarden te brengen. Bovendien zijn in de huidige samenleving kinderen in conflictsituaties (pesten, problemen op school) of in conflict met de wet geen zeldzaam verschijnsel. Het is dus actueel om aandacht te besteden aan zaken die verband houden met herstelrecht waarbij het kind centraal staat.

Ten derde zijn de **principes van herstelrecht** zulke morele waarden die algemeen gekend en aanvaard zijn door mensen in de meeste democratische landen. Daarom kunnen mensen zich identificeren met die waarden en ze steunen. **Rechtvaardigheid, solidariteit, respect, waarheid, inclusiviteit en herstel** zijn kernwaarden van herstelrecht waarlangs mensen op grote schaal bereikt en aangesproken kunnen worden. Mensen zijn van nature geïnteresseerd in waarden waarin ze ook geloven en die ze delen. Als mediaprofessionals nieuws, artikelen, reportages, enz. inkaderen op basis van de bovengenoemde waarden, kan dat bijdragen aan het trekken van de aandacht van het publiek. Met andere woorden, een artikel over herstelrecht kan worden geschreven op basis van het principe dat gerechtigheid of waarheid essentieel is voor alle mensen.

Mediaprofessionals hebben de macht en de mogelijkheid om waarden die voor iedereen belangrijk zijn weer " deftig/aantrekkelijk " te maken. Schrijf over de waarheid, over rechtvaardigheid en solidariteit en open de ogen van mensen over waarden die deel uitmaken van hun leven!

Ten vierde, **specifieke voorbeelden** die het belang van herstelrecht en de **nieuwswaarde van zaken** verder versterken. Zoals hierboven vermeld, is er in Nederland een afleidingsprogramma voor minderjarigen dat bekend staat als Halt.

De interventies van Halt zijn gebaseerd op pedagogische methoden. Dit is een goed functionerend programma dat ook wordt bewezen door het aantal jongeren dat er jaarlijks door de politie naar wordt verwezen, ongeveer 15.000 minderjarigen. Jongeren die in conflict zijn met de wet, krijgen de kans om een alternatieve straf te vervullen en traditionele vervolging door het Openbaar Ministerie te voorkomen. Zo voorkomen deze jongeren dat ze een strafblad krijgen. Het is ook belangrijk om te benadrukken dat Halt elementen van herstelrecht bevat, zoals het aanbieden van excuses aan het slachtoffer per brief of in een gesprek, wat ook financiële restitutie kan inhouden.

Zoals beschreven hebben jongeren die instemmen met alternatieve straffen en deelnemen aan herstelgerichte praktijken een optie om niet gecriminaliseerd te worden. Dergelijke praktijken zijn niet bekend of erkend in veel Europese landen. Door zijn unieke karakter heeft deze speciale praktijk een hoge nieuwswaarde, waardoor het de moeite waard is om in verschillende media aan bod te komen. Het publiek is meestal nieuwsgierig en staat open voor nieuwe en goed werkende verhalen/praktijken, dus zulke voorbeelden zullen veel aandacht trekken. Om het nog aantrekkelijker te maken, moeten mediaprofessionals individuen uitnodigen die hebben deelgenomen aan deze processen om hun persoonlijke verslag van de ervaring te geven (storytelling).

Een ander voorbeeld uit het Nederlandse strafrechtstelsel laat zien hoe serieus slachtoffer-daderbemiddeling in strafzaken in Nederland wordt genomen. De overeenkomst tijdens het

.....
(21) Annemieke Wolthuis and Ioanna Stentoumi (2023). Restorative Justice Practices for Children in Contact with the Law in The Netherlands & Greece. Beschikbaar op: https://tdh.gr/sites/default/files/2023-04/Report%20-%20Restorative%20Justice%20Practices%20for%20children%20in%20contact%20with%20the%20law%20in%20The%20Netherlands%20%26%20Greece%20-%202023_o.pdf

bemiddelingsproces is een schriftelijk document dat door beide partijen wordt ondertekend. Nog interessanter is dat het gewaarmerkte document wordt toegevoegd aan het strafdossier. De officier van justitie en/of de rechter houdt rekening met de overeenkomst bij het nemen van een definitieve beslissing in de strafzaak of in het vonnis.²¹

De praktijk dat een schriftelijke overeenkomst deel uitmaakt van het strafdossier en dat de rechter de inhoud ervan in overweging neemt tijdens de eindbeslissing, is opnieuw een unieke oefening. Het bewijst opnieuw zijn eigen hoge nieuwswaarde die de moeite waard is om door mediaprofessionals te worden behandeld.

Daarnaast zijn **er andere specifieke voorbeelden** van kindgericht herstelrecht dat **het dichter bij het publiek brengt**, inclusief kinderen. Deze voorbeelden zijn **inderdaad levensecht of realistisch** en behandelen conflicten/problemen van jongeren die voor bijna iedereen relevant kunnen zijn.

Zo nemen leerlingen die met elkaar in conflict zijn (bijv. pesten) op school deel aan peer-to-peer bemiddeling in Griekenland. Tijdens het bemiddelingsproces krijgen betrokken kinderen de kans om elkaars standpunt te begrijpen en dichter bij elkaar te komen. Volgens de bevindingen van het Tdh Griekenland rapport is gebleken dat «80 tot 90% van de leerlingen die hebben deelgenomen aan de peer-to-peer bemiddeling rapporteerden dat ze na de bemiddeling niet opnieuw in conflict kwamen met hun leeftijdsgenoten».²²

Een ander voorbeeld uit Griekenland is het Jeugdparlement, een initiatief van de Kinderombudsvrouw, waardoor kinderen geraadpleegd kunnen worden over verschillende kwesties die hen aangaan. Deze praktijk geeft kinderen in de praktijk een stem. Ten slotte zijn er ook voorbeelden waarbij jongeren in conflict zijn met de wet en herstelrecht een belangrijke rol speelt in de hele juridische en re-integratieprocedure. Als het gaat om minderjarigen binnen dit onderwerp, is de behandeling van minderjarigen niet bedoeld om te straffen, maar om hen op te voeden en te ondersteunen in hun sociale integratie en om te voorkomen dat ze andere criminele handelingen plegen.

21

Aanvullende praktijken om herstelrecht aantrekkelijk te maken voor het publiek

Hierboven is al gezegd dat herstelrecht niet bekend is bij het grote publiek en dat jongeren/kinderen zich niet volledig bewust zijn van hun rechten en herstelrecht als zodanig. De volgende specifieke activiteiten kunnen herstelrecht verder bevorderen en aantrekkelijk maken voor het publiek en voor jongeren/kinderen.

Voor het grote publiek

Mediaprofessionals wordt geadviseerd om **interviews te organiseren en uit te voeren met deskundigen, specialisten op het gebied van herstelrecht en programma/projectmanagers op het gebied van herstelrecht**. Het belangrijkste doel is om geïnterviewden te vragen naar hun standpunt en/of oplossingen

(22) Effie PAPAIOANNOU, Martha CHATZOPOULOU, Dimitra MOUSTAKA and Cecilia POPA (2020). Herstelrecht in zaken met minderjarige slachtoffers in Griekenland. Beschikbaar op: https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/Report%20Greece_iRestore_3feb%20high-res%20%20%281%29%20%281%29.pdf

en de belangrijkste bevindingen van de interviews om te zetten in **een informatief, positief, goed verslag op basis van hun ervaring**. Mediaprofessionals moeten specifieke aandacht besteden aan de formulering van deze berichten en ervoor zorgen dat **ze gemakkelijk te begrijpen zijn voor het publiek**.

Voor jongeren/kinderen

Mediaprofessionals wordt geadviseerd om interviews te organiseren en **uit te voeren met jongeren of kinderen van de Adviesraden voor Kinderen (CAB)** die bereid zijn om te praten over hun ervaringen met betrekking tot herstelrecht. Het doel is dat het begrip van de jongeren/kinderen en hun standpunten/oplossingen **worden bevorderd en verder worden verspreid onder andere kinderen**. De accounts van jongeren/kinderen zullen bijdragen aan **het vergroten van het bewustzijn en de kennis van jongeren/kinderen** over hun rechten en hoe herstelrecht hen kan helpen. Deze accounts of delen ervan kunnen worden verspreid via sociale media zoals TikTok, Instagram of andere populaire platforms. Verklaringen, specifieke delen van de video (als het interview op video is opgenomen) kunnen bijvoorbeeld worden gedeeld op sociale media (als er toestemming is gegeven voor het delen).

Wat zijn CAB's?

Via het i-RESTORE-project zijn in elk doelland ook Adviesraden voor Kinderen opgericht om de mening van kinderen te betrekken bij de uitvoering van activiteiten. Ze brengen kinderen en jongeren samen die geïnteresseerd zijn in het rechtssysteem of er misschien mee te maken hebben gehad. Tdh traint hen in de concepten van herstelrecht, raadpleegt hen over projectactiviteiten en -materialen en stelt hen in staat om belangenbehartigers voor kinderen te worden.

CAB's zijn een van de mechanismen die worden gebruikt om de participatie van kinderen als collectief te bevorderen. Deze Raden zijn zo opgezet dat ze kinderen een veilige ruimte bieden om hun stem te laten horen over zaken die hen, hun leven of dat van hun leeftijdsgenoten aangaan, om hun kennis en vaardigheden te vergroten en om een zinvolle bijdrage te leveren aan besluitvormingsprocessen binnen projecten of initiatieven op verschillende niveaus.

I-RESTORE 2.0

Mediaprofessionals wordt ook geadviseerd de volgende principes van goed gedrag in acht te nemen en te volgen, aangezien er een gevoelige relatie bestaat tussen de media en de geïnterviewde minderjarige slachtoffers.

Toestemming: vraag de toestemming van de ouders als het kind minderjarig is of vraag zijn/haar toestemming als hij/zij ouder is dan 18 jaar.

Verbinding: eerst moet de journalist een band opbouwen met het kind door zichzelf voor te stellen, een dialoog aan te gaan en te proberen een comfortabele en ontspannen sfeer te creëren die bijdraagt aan het succes van het interview. Na al deze

voorbereidende stappen kan het interview beginnen.

Goed geïnformeerd: de mediaprofessional moet ervoor zorgen dat hij/zij voldoende informatie heeft over het minderjarige slachtoffer voordat het interview wordt afgenomen.

Vorbereiding: de mediaprofessional bereidt het kind voor op het interview, zoals het informeren van de geïnterviewde over de onderwerpen, de exacte plaats van het interview en hoe het interview eruit zal zien. Ook kan de mediaprofessional de ondervraagde enkele vragen sturen voordat het interview daadwerkelijk plaatsvindt. Al deze details dragen ook bij aan een comfortabeler gevoel voor de geïnterviewde.

Voorkom hertraumatisering: het opnieuw vertellen van het verhaal kan leiden tot hertraumatisering. Mediaprofessionals moeten dus voorkomen dat het kind opnieuw getraumatiseerd wordt, wat kan gebeuren door een groot aantal details over de zaak te vragen. Om ervoor te zorgen dat kinderen niet opnieuw getraumatiseerd worden, kan de mediaprofessional beter niet te veel details vragen.

Vertrouwelijkheid: het kind is verzekerd van de vertrouwelijkheid van zijn/haar identiteit als hij/zij niet wil dat zijn/haar naam bekend wordt gemaakt.

Vertrouwen: het hele gesprek tussen de mediaprofessional en de geïnterviewde is gebaseerd op vertrouwen. De mediaprofessional vertrouwt erop dat de geïnterviewde de waarheid zegt, en de geïnterviewde vertrouwt erop dat de journalist niet zal verdraaien wat hij/zij zegt. Het minderjarige slachtoffer zal er zeker van zijn dat hij/zij de mediaprofessional kan vertrouwen en dat hij/zij veilig is om de waarheid te zeggen.

Het controleren van de definitieve versie: de mediaprofessional wordt geadviseerd om het conceptartikel voor publicatie naar de geïnterviewde te sturen. Dit is cruciaal omdat gecontroleerd kan worden of de vermelde informatie klopt, of de uitspraken/input van de geïnterviewde goed geïnterpreteerd worden in het artikel en ook data en numerieke gegevens dubbel gecontroleerd kunnen worden.

Transparantie: het hele proces moet transparant zijn om het vertrouwen van de geïnterviewde te winnen. De geïnterviewde moet geïnformeerd worden over de context en wat er zal gebeuren met de informatie die hij/zij deelt vanaf het moment dat hij/zij het artikel overbrengt tot het gepubliceerd wordt. De mediaprofessional moet eerlijk zijn en de geïnterviewde laten weten dat het artikel kan worden aangepast door de redacteur en dat hij/zij geen controle heeft over de uiteindelijke versie.

Respecteer emotionele veiligheid: de mediaprofessional moet aandacht besteden aan het respecteren van de behoefte van het kind aan emotionele veiligheid. De volgende voorbeelden illustreren het praktische nut ervan beter. «*Als je hier niet over wilt praten, laat het me dan weten!*», «*Als je denkt dat ik je verkeerd begrepen heb, verbeter me dan!*», «*Als je niet wilt dat ik deze info openbaar maak, vertel het me dan!*»

Mediaprofessionals moeten ook voorbereid zijn op moeilijke situaties die zich kunnen voordoen tijdens een interview, zoals het kind dat begint te huilen, praat over iets dat geen verband houdt met het onderwerp, zwijgt en niet verder wil praten. In deze of

soortgelijke gevallen moet de mediaprofessional de gevoelens van de ondervraagde en de behoefte aan privacy respecteren. Ideaal gedrag: de mediaprofessional moet empathisch, voorzichtig, respectvol, ondersteunend aan het slachtoffer, kalm en een vertrouwenspersoon zijn. «*Wees eerst een mens, dan een journalist.*»

Overige overwegingen:

- Het doel is om het publiek op een authentieke manier te informeren zonder het geïnterviewde kind te schaden.
- Interventies van de media kunnen worden gezien als opdringerig, ongevoelig en sensationeel, wat de pijn van het minderjarige slachtoffer kan vergroten. Documentatie staat echter niet gelijk aan het binnendringen in het privéleven van mensen.
- Geïnterviewden kunnen traumatische gebeurtenissen hebben meegemaakt. Mediaprofessionals moeten dus de meest geschikte manier vinden om zoveel mogelijk informatie te verzamelen en zoveel mogelijk details over dat interview te geven.
- Kwetsbare mensen hebben specifieke behoeften zoals emotionele behoeften, de behoefte aan mentaal of psychisch comfort en emotionele veiligheid.

Welke taal gebruiken

Er rust een grote verantwoordelijkheid op de schouders van mediaprofessionals wanneer ze verslag doen van een zaak, een artikel schrijven of een publicatie doen. Dit is namelijk de schade *die media kunnen aanrichten met betrekking tot het verkeerd informeren van het publiek over misdaad en justitie, en tot de problematische blootstelling van slachtoffers en daders van misdrijven*²³ evenals het kiezen van de verkeerde, schadelijke taal. Het is dus van groot belang voor mediaprofessionals welke taal ze gebruiken voor welke doelgroep.

Als terminologieën en specifieke uitdrukkingen verkeerd worden gebruikt, kan er zelfs onbedoeld nog meer schade worden toegebracht aan mensen. De verantwoordelijkheid blijft echter bij de mediaprofessionals, aangezien het hun taak is om het juiste taalgebruik te hanteren.

Om misleidend taalgebruik te voorkomen, vooral met betrekking tot uitdrukkingen en termen die verband houden met herstelrecht, heeft Tdh Roemenië een glossarium ontwikkeld voor mediaprofessionals dat hieronder wordt gepresenteerd.

Mediaprofessionals wordt geadviseerd om de woordenlijst te gebruiken bij berichtgeving over herstelrecht in de media.

.....
(23) Europees Forum voor Herstelrecht (2007). Media Toolkit voor Herstelrecht Organisaties. Beschikbaar op: https://www.euforumrj.org/sites/default/files/2019-11/media_toolkit.pdf

Herstelrecht

Herstelrecht is een aanpak gericht op het herstellen van de schade die is veroorzaakt door een misdrijf en/of conflict en het helen van het trauma door actieve deelname van de direct en indirect betrokkenen, zoals familie, vrienden, enz.

Herstellende praktijken

Methoden waarmee de relaties tussen mensen na een conflict worden hersteld door actieve deelname van de betrokkenen. Soorten interventies: bemiddeling tussen slachtoffer en dader, herstelconferentie, herstelgroepen

Kindgerichte recht

Procedures die prioriteit geven aan de behoeften van kinderen op het gebied van emotionele bescherming, onderwijs en veiligheid.

25

Kindvriendelijk recht

De procedures worden aan de kinderen uitgelegd in een eenvoudige taal, gemakkelijk te begrijpen.

De hoorzittingen vinden plaats in een vriendelijke kamer, versierd met foto's uit de wereld van kinderen/tieners.

Kinderen kunnen vergezeld worden door ouders, vrienden, familieleden. De stem van het kind wordt gehoord, er wordt rekening gehouden met hun emotionele behoeften.

Kinderen in conflict met de wet

Kinderen die de wet hebben overtreden (verdachte, beschuldigde kinderen, ...)

Kinderen in contact met de wet

Kinderen betrokken bij strafrechtelijke procedures, gehoord in de rechtbank, onderzocht, enz. Bijv: Kind verdacht, beschuldigd of veroordeeld voor een misdrijf

Dader Kind Slachtoffer Kind Getuige

Kinderovertreder

We zullen de term "kinderdader" niet gebruiken, maar kinderovertreder.

Minderjarigen en jongeren van hun vrijheid beroofd

Kinderen die nog niet meerderjarig of wettelijk meerderjarig zijn (over het algemeen jonger dan 18 jaar, maar dit kan verschillen in bepaalde landen) en jongeren (over het algemeen tussen 18 en 26 jaar,

maar dit kan verschillen in andere landen) voor wie een educatieve maatregel is genomen, zoals opname in een detentiecentrum of educatief centrum.

Onderwijscentrum Detentiecentrum (verschil tussen beide)

- In een educatief centrum wordt de toelating bevolen voor een periode tussen 1 en 3 jaar,
- In een detentiecentrum wordt opname bevolen voor een periode tussen 2 en 5 jaar, behalve als de straf waartoe de wet besluit 20 jaar of meer is. In dat geval wordt de opname bevolen voor een periode tussen 5 en 15 jaar.

In detentiecentra worden meestal kinderen en jongeren opgevangen die ernstige misdrijven hebben gepleegd.

Kind vs. Minderjarige

Er wordt onderscheid gemaakt tussen kinderen die een misdrijf hebben gepleegd en kinderen uit het kindbeschermingssysteem. Justitieprofessionals gebruiken de term "minderjarigen" als ze het hebben over kinderen die een misdrijf hebben gepleegd, en "minderjarige slachtoffers" of "kinderen uit het kindbeschermingssysteem" als ze het hebben over de andere kinderen.

Adviesraad voor kinderen (CAB)

Een team van jonge vrijwilligers (kinderen of tieners) die deelnemen aan Tdh-projectactiviteiten, feedback geven, betrokken zijn bij de bevordering van kinderrechten en meningen, de stem zijn van alle kinderen van hun leeftijd.

Empowerment van kinderen

Kinderen stimuleren en aanmoedigen

Justitieprofessionals

Advocaten, officieren van justitie, reclasseringsambtenaren, rechters
...

Niet alleen de specifieke termen met betrekking tot herstelrecht, maar ook het algemene taalgebruik spelen een belangrijke rol in de impact van mediaproducten.

De leden van het Tdh Consortium stelden unaniem dat het taalgebruik van mediaprofessionals afhangt van de doelgroep. Maar zelfs als de doelgroep kinderen zijn, moeten mediaprofessionals niet te veel kinderachtige taal gebruiken.

De taal moet eenvoudig, onpartijdig, ongecompliceerd, lezersvriendelijk en begrijpelijk zijn. Het is niet alleen cruciaal vanuit het perspectief van de doelgroep en informatieoverdracht, maar ook vanuit het principe van inclusiviteit. Dit impliceert dat mediaprofessionals door de eenvoudige taal iedereen kunnen betrekken bij het begrip van herstelrecht, zodat niemand wordt uitgesloten. Bovendien moet de term herstelrecht worden gebruikt en uitgelegd, zelfs als het publiek bestaat uit kinderen of gewone burgers (geen deskundigen). Hoe vaker de term genoemd wordt, hoe groter de kans dat mensen het leren.

Experts van Tdh Roemenië gaven aan dat ze het erg belangrijk vonden om mediaprofessionals uit te leggen waarom het problematisch is om de term "dader" te gebruiken en in plaats daarvan de term "overtreder". De belangrijkste boodschap van de omschakeling is dat kinderen die een overtreding hebben begaan niet mogen worden gestigmatiseerd en dat krachtige en harde termen moeten worden vermeden.

Willen mediaprofessionals regelmatig verslag kunnen doen van herstelrecht, herstelpraktijken en aanverwante zaken, dan hebben ze een continue informatiestroom nodig.

Om ervoor te zorgen dat mediaprofessionals altijd over de meest actuele informatie beschikken, moeten informatiebronnen en -kanalen worden opgezet.

De meeste leden van het Tdh-consortium meldden dat ze goede relaties hebben ontwikkeld met mediaprofessionals. Dit illustreert hoe mediaprofessionals en de bron van informatie naar elkaar worden gekanaliseerd.

27

Professionals op het gebied van herstelrecht, NGO's en andere belanghebbenden moeten wederzijdse banden ontwikkelen met mediaprofessionals voor afspraken/samenwerking op organisatorisch of individueel niveau. Om effectiever te kunnen werken, moeten er echter duurzame structuren worden ontwikkeld. Er moeten bijvoorbeeld bemiddelingsbureaus worden opgericht tussen de informatiehouders uit de eerste hand (RJ-organisaties/ NGO's en deskundigen) en mediaprofessionals. Dit agentschap maakt dagelijks contact met de informatiehouders en vraagt hen informatie te delen met de mediaprofessionals. Dit agentschap zou ook verantwoordelijk zijn voor het doorzoeken van het internet naar gerelateerde inhoud over herstelrecht en de informatie doorgeven aan de mediaprofessionals.

Als er in een land een overheidsbeleid voor herstelrecht wordt ingevoerd, dan moet het beleid ook de oprichting regelen van bemiddelingsagentschappen die tot doel hebben mediaprofessionals te voorzien van informatie uit de eerste hand die op verschillende mediakanalen moet worden gepubliceerd.

Co-funded by
the European Union

Halt.

REPUBLIC OF ESTONIA
SOCIAL INSURANCE BOARD

Taastav
õigus